Förlorade — återfunna

Berättelse

af

Ernst Evers.

"Hela Sverige".
Postgatan 36. Göteborg.

Göteborg
John Antonsons Boktryckeri
1898.

FÖRSTA KAPITLET.

Huset vid stranden.

Hafvet har en underbar makt. Dess väldiga brusande antingen tjusar eller skrämmer, alldeles som magneten antingen drar till sig eller stöter bort magnetnålen.

Vid ett fönster i huset vid hafsstranden stod en till åren kommen kvinna. Hennes hår varh vitt, hennes kinder fårade; hennes öga var riktadt utåt det oroligt böljande hafvet, och hennes tankar färdades långt, borta på dess skummande vågor för att sedan åter samlas i det tysta huset vid stranden. Den gamlas hade en förunderlig likhet med hafvet, hvars vågor draga sig tillbaka vid ebbtiden och komma brusande tillbaka mot stranden vid flodtiden. Hvar enda dag stod fru Friedenau så vid fönstret och betraktade de mörka vattnen, och det oaktadt var hon icke ett barn af

hafskusten. Hennes tankar gingo tillbaka till länge sedan flydda tider, då hon ännu bodde i den lilla landsorsstad, där hon hade sitt lilla hemtrefliga änkesäte. Hon visste då blott obetydligt om huset vid hafsstranden.

I detta hus bodde redan på den handlanden Ludvig Preusser, som hufvudsakligen handlade med ved, torf och stenkol, men äfven idkade en liten diversehandel, där man kunde få köpa de mest olikartade varor, såsom träd och synålar, bröd och såpa, trätofflor och snus. Herr Preusser var en rörlig och lefnadsfrisk man, som skötte sina affärer med drift och omtänksamhet; i boden passade han själf upp sina kunder, men i ved- och kolupplaget förde gamle Kristian — en trotjänare, som köpmannen fått i arf af sin far — spiran. Kristian var tillika stalldräng; men icke nog härmed: när det var brådt i boden, fick han äfven hjälpa till att väga upp socker och kaffe åt kunderna, och slutligen var han ock sin husbondes bäste och trognaste vän — trogen som äkta guld.

Så hade det gått till i huset vid stranden redan för tolf år sedan, och så gick där till ännu i dag, ehuru där timat många förändringar på annat sätt.

Hur glad och lycklig lefde icke herr Ludvig Preusser sitt lif fram på den tiden! Han hade då vid sin sida en ung maka, som var sin make en »hjälp» i detta ords skönaste betydelse, ehuru hon i allt var honom så olik som möjligt. Han var rörlig som kvicksilfver, hon stilla och lugn som en sommarafton; han var en köpman, som styrde och ställde med allt från det största till det minsta — utom med hushållet och sitt enda barns uppfostran; hon var en husmor och mor, hvars like herr P. och hans lilla dotter Beata icke skulle kunnat söka upp, om de också letat med ljus och lykta; han lefde ett utåtvändt lif, som många gånger kom honom själf att frukta, att dess mångahanda bestyr med och för det jordiska skulle draga honom bort från den eviga ankargrunden; hon lefde lika inåtvändt som snäckan, som alltid håller sig inom sitt lilla hus och endast sträcker fram sina känselspröt för att vid minsta yttre beröring draga in dem igen. Herr Preusser var hvarken stark eller ståtlig, men däremot seg och uthållig. Hans väderbitna ansikte skydde hvarken väder eller vind; hans kloka öga förstod att tillvarataga hvarje fördel, och ingen

insåg klarare eller värderade högre fru Fredrika Preussers goda egenskaper och ovanliga förmåga än hennes egen herre och man. När han någon gång tyckte, att hon begått ett misstag, sade han endast:

— I ditt ställe skulle jag gjort så och så, men jag ser saken genom mina glasögon, och du är mycket klarsyntare än jag och har måhända handlat rätt:

Hon rättade sig då vanligen efter honom och följde hans anvisning, ty hon visste, att han aldrig yttrade något dylikt, utan att han var riktigt viss på sin sak.

Hr Prusser var egentligen blott och bart en förståndsmänniska, men det kunde hända någon gång t. ex. när han satt hemma en söndagseftermiddag vid det trefliga kaf_ febordet med sin hustrus hand sluten i sin, under det hafvet brusade entonigt mot stranden utanför, och glöden flammade upp då och då i spiseln, när ute på de upprörda vågorna masterna böjde sig för vinden och inne i den stilla kammaren lilla Beata satt uppmärksamt lyssnande vid föräldrarnes fötter — ja, då kunde det hända, att han kände sig svär-

miskt stämd och gärna skulle velat dikta en sång om familjelifvets lycka, blott icke siffrorna i hans stora hufvudbok oupphörligt sprungit mellan versmåtten och rimmen.

Men allt det där hörde nu till det förflutna. Nervfebern hade gästat huset vid hafsstranden — det var för tolf år tillbaka — och lilla Beata, som då var fem år gammal, hade först blifvit nedlagd på sjukbädden, men tillfrisknade snart igen. Sedan kom turen till modern, men hon var klen och hade ingen motståndskraft, och därför, då krisen kom, kom också döden. Efter att hafva legat utan sans i flera dagar, återfick fru Preusser på nionde dygnet medvetandet och kallade då till sin make för att meddela honom sina sista önskningar och säga honom ett sista farväl.

— Min Ludvig, sade hon med svag röst, jag måste nu skiljas hädan och lämna dig ensam med vår Beata. Jag vet att du inte gifter om dig, men jag vet också, att det går dåligt såväl med hushållningen som med vårt barns uppfostran, om du inte får en husmor, som på samma gång kan vara en mor för vårt barn. Gråt icke, min Ludvid, Herren har allt

väl beställt. Du vet ju att en aflägsen släkting till mig bor i Friedenhall; hon är änka sedan flere år tillbaka och är en allvarlig och förståndig kvinna. Min mor satte mycket värde på henne, och vi besökte henne många gånger. När du rest korset på min graf, så far öfver till tant Friedenau och frambär till henne en döendes bön, att hon måtte komma hit och blifva en mor för vår Beata, som jag härmed testamenterar åt er båda gemensamt. Hon är änka efter en skollärare och kan nog draga sig fram med den lilla pension hon åtnjuter efter honom, men om du själf far dit och framställer saken, så kommer hon säkert, och under hennes vård skall vårt barn fara väl.

Ludvig Preusser knäböjde vid sin hustrus dödsläger och grät bittert.

— Gör inte skilsmässan för svår för mig, min älskade make, bad den döende, vi äro ju evigt förenade i Herren, och jag går blott litet i förväg för att bereda rum åt dig och mitt barn däruppe. Jesus hämtar mig hem till sig, Jesus skall alla dagar vara er nära, i Jesus skola vi återse hvarandra.

Preusser kunde för tårar icke få fram

ett ord. Han böjde sitt hufvud mot sängens draperier och suyftade. Slutligen bekämpade han sin häftiga sorg och de många tröstefika ord hon uttalade lugnade honom.

Han kände i sin själ utbreda sig denna stilla undergifvenhet under Guds vilja, denna lugna resignation, som endast den kan förnimma, som i Kristus funnit sin uppståndne frälsare.

Stilla och fridfullt som hon lefvat insiumrade fru Preusser och i rummet lekte den nedgående aftonsolens sista strålar, med sin färgprakt förvandlade sänggardinerna till en tronhimmel af purpur.

Men Ludvig Preusser hade icke sinne eller tanke på omgifningen. Länge satt han kvar vid dödslägret tills hans lilla dotter kom och väckte honom ur dvalan och med sitt barnsliga joller riktade fadrens uppmärksamhet på det närvarande. Han slöt henne i sina armar.

. . . .

Vi förbigå denna tid af sorg och tårar. Djup och verklig var hans sorg, men slutligen lade sig det brusande känslobrottet Han började tänka på hvad hans maka uppmanat honom till, nämligen att upp-

söka en moder till sitt värnlösa barn och han begaf sig i väg till Friedenhall.

ANDRA KAPITLET.

Ute i världen.

Som denna fru Friedenau är hufvudpersonen i vår berättelse anse vi oss böra mera i detalj redogöra för hennes föregående lefnadsöden innan hon blef herr Preussers husfru eller hushållerska.

Som vi nämnde bodde hon i den lilla trefliga staden Friedenhall. Hennes man var skollärare därstädes och tog därför namnet efter sin verksamhetskrets.

De hade tillsammans tvenne barn, gossarne Rudolf och Edvard. Så dog Friedenau, och änkan uppbar en årlig pension, stor nog att hon kunde utan för stora svårigheter försörja sig och de sina.

Gossarne växte upp och visade redan som unga sina olika böjelser.

Rudolf var alltid hågad för upptåg och påhitt och tämligen oregerlig. Edvard däremot sysslade hälst med tankeuppgifter och allvarliga sysselsättningar.

Så kom dagen då de skulle välja lefnadsbana.

Trots moderns alla förmaningar ville Rudolf ovillkorligen söka plats på ett fartyg för att tillfredsställa sin håg för resor och äfventyr.

Slutligen blef det afgjordt att han skulle få komma till sjös. Under tårar tog han farväl af modern och brodern. Han lofvade skrifva ofta hem och snart komma igen.

Rudolf gjorde sin första resa på en Hamburgerångare. Hans besök i hemmet voro få och korta; hans bref likaså. Men modern urskuldade honom alltid; han var hennes älsklingsson, och hon trodde honom alltid om godt. Då han varit ute till sjös några år, skref han, att han ville taga sin styrmansexamen, men modern blef alldeles förfärad, då han sedermera meddelade, att han lefvat upp allt hvad han förtjänat, och att hon måste skaffa honom penningar till den förestående kursen. Hvarifrån skulle hon taga penningar, stackars mor? Hon skrapade dock ihop en liten summa, men då hon för det felande vände sig till några välmående familjer med begäran om lån, förstod hon snart,

att dessa icke hyste samma förtroende för den käcke sonen som hon sjelf. Den summa, modern kunde erbjuda sjömannen räckte icke till och han måste återigen fara ut. Detta var svårt nog för den fattiga änkan, men ännu svårare kände hon den ton af bitterhet, som genomgick sonens bref; det var som om hon ensam bure skulden för att han icke kunde komma längre. Hans ord stungo henne djupt i hjärtat. Två år senare kom Rudolf hem och hade med sig en sparad liten summa; den var naturligtvis otillräcklig, och för det öfriga måste modern skaffa råd. Hon försakade ända till det nödvändigaste och underkastade sig mången förödmjukande tiggarevandring för sonens skull, lyckades verkligen på detta sätt få ihop den erforderliga summan, men skördade ingen tack för sin möda. Hennes son aflade sin examen och begaf sig därefter ut på en långresa, utan att ens antyda att han ämnade återbetala de penningar han fått af sin mor. De skulder, fru Friedenau åsamkat sig för Rudolfs skull, afbetalade hon så småningom med sin lilla pension, och detta skulle hon gjort med villigt hjärta, blott hon hade haft det glada medvetandet, att

hennes son vandrat på rättfärdighetens vägar, men med sorg nödgades hon allt klarare inse, att han lefde ett otygladt lif i världens lustar. Hon skref till en i en hamnstad bosatt man, som hon kände, och fick tyvärr alla sina farhågor bekräftade. Hon skref äfven till sin son, men Rudolf hade nu sjunkit så djupt, att han besvarade moderns bevekande förmaningar med hån.

Det var vid denna tid, som Edvards konfirmation inföll. Han skulle sedermera studera till skollärare; detta var änkans moderliga vilja, och om fadern lefvat, skulle det äfven varit hans vilja. Gossen dristade sig visserligen göra den skygga frågan:

— Mor, tillåter du inte, att jag blir något annat? men fick det i hård ton gifna svaret:

— Du vill väl också gå till sjös för att förgås i de vilda vågorna?

— Nej, mor, till sjös vill jag inte, återtog Edvard, men jag ville gerna blifva köpman; min lärare säger att jag räknar bra.

— Liksom inte en skollärare också behöfde kunna räkna, brusade modern upp.

— Jaså, du vill blifva köpman? Hvarifrån tror du, jag skulle taga lärpengarne? Och hvem skulle sedan hjälpa dig att sätta upp handel? Vet du inte, att jag uppoffrat det sista jag haft för din bror och att vi för hans skull nästan måst svälta?

Edvard svarade ingenting på detta tal, utan gick tyst sin väg. Modern såg icke de tårar, som rullade öfver hans kinder, utan trodde att han gick i trotsigt sinne, och för att böja hans trots sade hon följande dag till honom:

— Edvard, jag har varit hos skollärare Kling i Waldberg, och han har lofvat att i påsk gifva dig plats såsom underlärare i sin skola. Han är en bra karl, och jag hoppas, att du vill vara min lydige son.

Med af snyftningar nästan kväfd röst svarade gossen:

— Ja, mor, jag vill vara en lydig son.

Fru Friedenau hade många gånger förebrått sig själf, att hon icke hållit sin äldste son i nog sträng tukt; den yngre skulle nu få erfara, att hon kunde taga itu med kraft.

Och Edvard kom till skollärare Kling i Waldberg, och han gjorde sin plikt. Hr.

Kling kunde icke klaga på honom, men icke heller gifva honom något beröm. Då ynglingen varit ett halft år i skolan, gick läraren till hans mor och frågade henne, om hon trodde, att hennes son möjligen vore sjuk eller bure på något bekymmer.

— Hvad menar ni, herr Kling? frågade fru Friedenau förvånad.

— Jo, gossen ser ut som om han ginge under trycket af något hemligt lidande; han har hvarken lefnadsmod eller lifsglädje som andra unga vid hans ålder.

— Han har alltid haft ett sådant sätt, svarde hon.

Därmed lugnade sig läraren och äfven modern. Men vid påsk, då herr Kling trodde, att hans underlärare satt i god ro hos sin mor, och modern gång på gång undrade öfver att det aldrig blef påsklof, kom ett bref till fru Friedenau från en aflägsen stad. Och brefvet lydde så:

»Min kära moder! Det gör mig obeskrifligt ondt att nödgas bedröfva dig. Jag har af alla krafter bemödat mig att lyda din befallning, men det går inte — jag kan inte bli skollärare; jag har hvarken kraft eller mod därtill. Jag har där-

för lämnat Waldberg och fått plats hos en köpman Ebner i K. Jag skall icke vara dig till någon tunga under läroåren, ty jag får allting fritt och dessutom ändå en liten aflöning. Att jag icke bort taga detta steg utan att först begära din tillåtelse, kära moder, det vet jag nog, och min principal tror säkert, att jag handlat i öfverensstämmelse med dina önskningar, men jag visste, att du aldrig skulle gifvit ditt bifall till detta ombyte af lefnadsbana, och därför tog jag detta steg på eget beråd, i hopp att du förlåter mig. Genom flit och duglighet hoppas jag kunna visa, att det varit till mitt bästa.»

Som en blixt från en klar himmel träffade detta slag den stackars moderns hjärta. Det var nu tolf år sedan, och då var herr Ludvig Preusser en välkommen gäst. Han ville visserligen införa henne i nya förhållanden och leda henne på obefarna stigar, men hon fick dock anledning att lämna den ort, där hon upplefvat både sina lyckligaste och sina svåraste dagar i lifvet. Hvarje vrå i hennes lilla hus, hvarje gata i den lilla staden erinrade henne om hennes båda söner, och ville icke blifva erinrad om dem, hvarken om den ene eller

den andre; hon kände det, som om hon mistat båda två. Om hennes Rudolf kommit hem med ångerfullt hjärta, ja, då hade han nog fått hennes förlåtelse, ty han ägde ännu hennes varmaste kärlek; men Edvard, honom kunde hon icke förlåta hvad han gjort. Hvad som hos Rudolf fick heta lättsinne, kallade hon hos Edvard trots. Om hon gåfve efter för Edvard nu, så vore det, menade hon, ett försyndade mot hennes aflidne make, hvars dyra kall sonen trampat under fötterna. Trenne gånger hade hon fått bref från Edvard och för hvarje gång haft en hård strid att utkämpa, om hon skulle förlåta honom eller icke. Hon svarade dock icke förr än på det tredje brefvet, däri sonen utbredt sig att få komma och personligen frambära sin bön om förlåtelse. Men svaret blef, att han kunde stanna där han var, ty hon hade ingen förlåtelse för honom. Det kostade mycket på henne att afsända detta svar, men hon ansåg det som en plikt, den hon hade att fylla mot sin aflidne make. Många gånger hade hon tänkt att rådgöra sig med herr Preusser om denna sak, men hon ansåg honom icke vara nog karaktärsfast, och hon ville

vara stark. Om Rudolf hade hon därför talat med honom, men aldrig om Edvard. På sista tiden hade hon flere gånger haft pennan i hand för att skrifva till den yngre sonen, men alltid lagt bort den igen, ty hon ville vara fast. Eller kanske hon inte haft rätt, då hon förehållit sin son, att han aldrig skulle ha någon framgång på köpmanbanan? Hon hade visserligen hört af en handelsresande, att han skötte sig bra, men han skötte sig bra, men han hade ju ändå icke lyckats få en egen affär till stånd.

Hade hon icke alltid haft rätt? Hade hon icke rätt än i denna stund? Eller var månne hennes hjärta ett trotsigt ting liksom alla andra människors hjärta? För något mer än ett år sedan hade hon mottagit det sista brefvet från Edvard, men från Rudolf hade hon icke haft någon underrättelse på öfver tre år. Han for då som styrman mellan Kina och Japan, och han gjorde alls ingen hemlighet af att han förde ett vildt lif; nej, tvärtom skref han med en viss själfbelåtenhet därom och flikade äfven in några ord om moderns hembakade moral.

Den grånade gamla blickade ut öfver

det böljande hafvet, och tankarne och känslorna virflade om hvarandra i hennes hufvud och hjärta som bränningarne vid stranden.

TREDJE KAPITLET.

Strandgods.

Vågorna komma, vågorna gå, och med vågorna komma och gå också dagarne och åren. Åter hade ett år dragit fram öfver huset vid stranden, åter lekte höstvinden med de gamla askarnes grenar, som omgåfvo ved- och kolupplaget. Huset vid stranden stod fortfarande som en vaktpost och skådade ut öfver den ståtliga Sensheim, till hvilken det utgjorde afslutningen åt sjösidan. Herr Preusser var också fortfarande lika rask i vändningarne, och gamle Kristian arbetade lika troget och träget inom sitt område. Men i den inre hushållningen hade åtskilliga förändringar försiggått på sista tiden. Den adertonåriga Beata, som nu återvändt till hemmet

efter tvenne års vistelse i prästgården, gick nu mera fru Friedenau till handa såsom hennes raska och villiga hjälpreda. I prästgården hade den unga flickan lärt att på ett harmoniskt sätt låta Mariasinnet gå hand i hand med Martasinnet, och detta kom henne nu väl till pass. Gumman Friedenau hade nog gått och litet smått grufvat sig för hur det skulle blifva, när Beata kom hem, om dottern eller hon skulle blifva den styrande i huset. Men därmed gjorde sig den gamla endast onödig oro. Herr Preusser kände sitt barn och visste, att hon hade ärft sin mors sinnelag, visste, att hon liksom denna behärskade alla genom sitt blida väsen allenast, att hon icke behöfde uttala några befallningar, men ändock blef åtlydd. Husfadern visste, att hans dotter äfven hädanefter skulle foga sig efter fru Friedenau, men det oaktadt blifva den egentligt styrande.

Beata var en ovanligt älsklig flicka och ägde äfven en bildning, som vida öfverträffade den ibland byns ungdom vanliga. Den kloke och driftige köpmannen i huset vid hafsstranden var rik och hade icke sparat något för att Beata skulle få en god uppfostran, men hon hade ändå icke

blifvit bortskämd. Hon hade vuxit upp i landtliga, enkla förhållanden och tidigt fått lära sig flit, tarflighet och fromma seder. Den unga flickan var därför mycket förståndigare än man skulle väntat af en adertonårig ungmö.

Ute rasade stormen, och vågorna tornade upp sig höga som hus. Inne i rummet vid hörnfönstret stod Beata med venstra armen om fru Friedenaus hals, blicken oafvändt riktad utåt hafvet och med högra handen pekande på de hvitskummiga vågorna.

— Ser du ingenting, tant? sade hon. Det är ett skepp, som kämpar med vågorna där borta.

— Jag ser ingenting.

I detsamma öppnades dörren, och herr Preusser kom in med brådskande steg.

— Ser ni inte skeppet, hur det kämpar mot stormen? Det håller farlig kurs. Jag har stått och sett på det en halftimma genom min kikare, och om det fortsätter samma kurs, kan det inom en timma ligga som vrak på stranden.

— Kan man inte komma det till hjälp, far? frågade Beata; det tycks vara ett stort skepp.

— Man kan ännu icke med bestämdhet förutsäga dess öde eller komma på det klara med hur det skall kunna hjälpas. Vi måste först se, om det kan klarera »röda refvet.» Jag har skickat bud till gamle Mattias, han känner farvattnet och förstår manövrera båten, och han skall nog passa på i rätta stunden.

Fartyget närmade sig; man kunde tydligt se, att det var en tremastare. Herr Preusser sprang ut och in och talade än med den ene, än med den andre. Ute på stranden hade en stor skara folk samlats för att se utgången. Mattias hade gjort den stora båten i ordning, men han skakade betänksamt på hufvudet, den erfarne gamle skepparen. Tremastaren hade redan förlorat två af sina master och synbarligen äfven lidit andra skador, ty han hade hissat nödflagg. Om han satte sig fast på »röda refvet,» skulle besättningen råka i största fara och hjälp icke kunna bringas dem utan med lifsfara för räddningsmanskapet. Nu var afgörandets stund inne. Båten sköts ut. Herr Preusser omfamnade sitt barn.

— Far, följer du själf med?

— När har väl ett fartyg varit i nöd och jag inte varit med om att bringa det hjälp? Hvarför skulle vi annars stå på post här vid stranden och bo i det yttersta huset af byn?

— Men jag är så orolig för dig, far.

— I Herrens hand äro vi väl förvarade, mitt barn, både du och jag.

Herr Preusser sprang i båten och med honom två unga, kraftiga karlar; gamle Mattias var redan förut på sin plats vid styret. Framåt gick det genom det fräsande skummet, och det var också högst af nöden, i händelse fartyget skulle törna på »röda refvet», Men nej! Det kom lyckligt förbi; räddas kan det dock icke. Det sätter snart på grund — nu kan det icke hålla stånd längre: en stöt, ett brakande — det stolta skeppet ligger på sidan — ännu ett brakande — manskapet håller sig fast i tacklaget. Räddningsbåten är klar, räddarne från stranden äro nu framme. De skeppsbrutne hade under tiden lyckats få skeppsbåten i sjön och tagit plats i den, alla utom kaptenen, som på sina armar höll en mörkskäggig sjöman.

— Hit, karlar, ropade han, rädden min sjuke styrman.

Herr Preusser sträckte ut sina armar och tog emot den brutna gestalten, hvarefter kaptenen själf hoppade ned i räddningsbåten. Denna stötte nu ut från vraket, och rodd af kraftiga armar närmade den sig hastigt stranden. När de kommit tillräckligt nära, kastade Mattias ut en tross, som folket på stranden tog fatt i; ett duktigt ryck — räddningen hade lyckats. Det öfriga manskapet i skeppsbåten hade redan nått stranden.

— Skaffa i första rummet en varm bädd åt min sjuke styrman, bad kaptenen.

— Det skall han få hos mig, svarade herr Preusser, den bästa jag har att bjuda på. Men är det något lif i honom?

— Nog lefde han, när skeppet stötte på grund, sade kaptenen.

Sedan kaptenen sett till att hans folk fått husrum vände han än en gång tillbaka till stranden. Han såg tydligt att skeppet var utan räddning förloradt, men trodde sig kunna bärga lasten och började genast vidtaga anstalter härför.

Herr Preusser sträfvade under tiden

mot hemmet med sin börda; han var själf en liten, spenslig karl, den sjuke styrmannen däremot lång och groft bygd. Byfolket hade för mycket att skaffa med det strandade skeppet och dess manskap för att ägna någon uppmärksamhet åt herr Preusser och hans börda, men lyckligtvis fick gamle Kristian syn på sin husbonde och skyndade honom till hjälp.

— Laga genast i ordning en varm bädd, befalde herr Preusser.

Fru Friedenau skyndade genast att med tillhjälp af Beata fullgöra befallningen. Herr Preusser och Kristian lyckades med förenade bemödanden få den sjuke afklädd, och sedan denne blifvit väl genomvärmd, började han andas något lättare. Gumman skulle nu öfvertaga vården om den skeppsbrutne, men när hon fick se hans ansikte, började hon skälfva i hela kroppen och med ett skärande skri:

— Rudolf, min Rudolf! sjönk modern ned vid sitt barns bädd.

Herr Preusser sprang rundt omkring i rummet, gnuggande sina händer, gned sig i ögonen och såg undrande på gamle Kristian, som om han velat fråga:

— Är det möjligt? Huru har det gått till?

Men den gamle Kristian stod där med sammanknäppta händer och darrande läppar, som om han velat säga något, men icke ett ord kom fram. Mor Friedenau låg orörlig vid sonens bädd, tills Beata kom och hjälpte henne upp i en stol. Flickan visste ännu icke hvad som försiggått. Nu slog den gamla upp ögonen. Var det endast en dröm? Hennes blick vändes åter mot bädden, häftade sig fast vid den sjukes ansikte, och en suck arbetade sig fram ur hennes bröst.

— Det är han, — ja, det är han, kom det slutligen öfver hennes läppar. Beata, det är min Rudolf.

Men den sjuke låg där med omtöcknade ögon och andades tungt; han förstod synbarligen icke hvad som föregått och föregick omkring honom. En half timma efteråt kom kaptenen på det strandade fartyget och bekräftade, att den sjuke styrmannen hette Rudolf Friedenau. Han hade icke varit på hans fartyg mer än ett halft år. Han hade själf berättat för kaptenen, att han fört ett vildt lif, men under det år, de seglat tillsamman, hade han

förhållit sig väl; tycktes ha lidit af hemlängtan på sista tiden. I London hade de lossat en laddning droger och färger och i stället intagit stål- och manufakturvaror, och med dessa satto de nu fast vid stranden. Styrmannen hade redan varit sjuk vid ankomsten till London och vid afresan därifrån måste intaga sängen. Läkaren i London hade förklarat, att han led af en elakartad gastrisk sjukdom, som man kunde befara skulle öfvergå till tyfusfeber. Han gladde sig att veta sin styrman i goda händer, då han själf nu vore öfverhopad af bestyr i och för bärgningen af lasten, som måste bedrifvas med största skyndsamhet, enär fartyget blifvit fullständigt vrak. Varorna tillhörde Seiring & Söner i Hamburg, och han måste uppehålla sig här på platsen, tills ett ombud från nämnda firma hunne komma och försälja lasten på ort och ställe, ty att transportera varorna till Hamburg vore förenadt med alltför stora omkostnader.

Herr Preusser erbjöd sig att köpa hela laddningen kontant, om firman nöjde sig med ett skäligt pris. Kaptenen lofvade att genast underrätta handelshuset, och enär en rask afveckling af affären vore

önskvärd, tog han för gifvet, att firman Seiring & Söner skulle sända dit ett ombud med allra första.

Ute på vraket och vid stranden härskade under de närmaste dagarne ett rörligt lif. En del af lasten stufvades in i herr Preussers stora magasin, och åtgärder vidtogos för att förebygga, att fartyget sloges fullständigt i stycken vid en möjligen inträffande storm. Besättningen arbetade från morgon till kväll, och äfven lejda arbetare måste anställas. Därute gick det sålunda lifligt och bullersamt till, men inne i huset vid stranden var det så tyst, så tyst. Där satt en mor vid sjukbädden och lyssnade till sitt barns andedräkt och frågade ängsligt:

— Hur skall det sluta?

Långa och ångestfulla nätter genomvakade hon vid sjukbädden. Hörststormarne brusade från sjön in öfver landet och brusade också genom modershjärtat. Det stackars människobarnet i sängen såg kärlek afspeglad i modersanletet och hörde kärlekens ord från modersläpparne, men med seende ögon såg det icke och med hörande öron hörde det icke. Ibland slog han vildt omkring sig, som om han

haft att värja sig mot oregerliga kamrater, ibland sjöng han strofer ur andliga sånger, som han lärt i barndomen. Läkaren gaf föga hopp. Transporten från fartyget hade i betänklig grad stegrat febern, och det såg tvifvelaktigt ut om ungdomskraften skulle behålla segern i kampen mot döden.

Sex dagar hade den sjuke nu legat i huset vid stranden. Herr Preusser hade gått till byn för att möta ombudet från Seiring & Höner, som väntades i dag, ty kaptenen ville om möjligt resa redan dagen därpå, och innan dess var det mycket att ordna.

Ombudet kom ganska riktigt och lät genast, tillika med herr Preusser och kaptenen, ro sig ut till vraket, där de uppehöllo sig i flere timmar. Gamle Kristian skötte under tiden göromålen i boden. Beata, som väntade, att de tre herrarne skulle göra upp affären i hennes fars hus, hade eldat upp det bästa rummet och ordnat det så inbjudande, men de gingo förbi utan att ens stiga inom dörren.

Först på eftermiddagen kom herr Preusser tillbaka. Han hade mycket brådt och tycktes vara så upptagen af sina affärer,

att han knappt hade tid att besvara Beatas frågor.

— Hur tycker far om den främmande herrn från Hamburg? frågade hon.

— Jo, herrarne Seirling & Söner visste nog, hvem de skickade hit; det är en ovanligt hygglig karl, den unge köpmannen, och därtill klok som en orm.

— Är han också utan list såsom dufvorna?

— Han tycks vara en man med goda grundsatser och allvarligt sinnelag, svarade fadern. Jag hoppas kunna göra bra affärer med honom. Hvad han heter, kan jag inte säga; jag frågade efter hans namn, men det tycktes gå honom alldeles förbi. Vi komma troligen att tillbringa aftonen tillsammman, de båda herrarne och jag. Hamburgaren tycks inte ha smak för värdshuslif, men han afböjde ändock på det bestämdaste att blifva min gäst, och i betraktande af våra affärstransaktioner ser det förstås bättre ut. Men de göra nog ett kort besök här i kväll, ty kaptenen vill se sin sjuke styrman en gång till före sin afresa.

FJÄRDE KAPITLET.

I hamn.

Kaptenen hade rest. Han hade infunnit sig ensam i huset vid stranden, suttit en kvarts timma vid styrmannens säng och skakat på hufvudet öfver hans tillstånd. Hamburgerköpmannen stannade kvar på värdshuset för att afsluta sina räkenskapar. Morgonen efter kaptenens afresa skadade äfven läkaren på hufvudet öfver den sjuke, lade sin hand på den förkrossade moderns arm och sade henne, att hon måste vara beredd på att hennes son blifvit kastad i land här endast för att få sina ögon tillykta at hennes hand.

Herr Preusser måste åter ned till stranden.

— Akta er, ropade läkaren efter honom; ni är duktigt förkyld, tag på er pälsen och var inte för länge ute i luften.

— Åh, herr doktor, ropade han tillbaka, jag är ju unga karlen och seg som sulläder.

— Ni har verkligen anledning att vara försiktig, herr Preusser, sade läkaren, hotande honom med fingret.

Nere vid stranden vankade den främmande köpmannen af och an. Så fort han fick syn på herr Preusser, skyndade han honom till mötes med frågan:

— Hur står det till med er sjuke gäst?

— Dåligt, mycket dåligt, svarade han; det är föga hopp om honom. För den arma modern blir det en tung förlust.

Köpmannen vände sig hastigt bort. Hr Preusser såg förvånad på honom.

— Ursäkta mig, min herre, sade han med en bugning, vi ha nu i ett par dagar underhandlat med hvarandra, men jag känner ännu icke ert namn.

— Säg mig först, har fru Friedenna talat med er om sina söner?

Åter såg herr Preusser förvånad på honom.

— Om den äldste sonen hon ofta talat; om den yngre mera sällan.

— Vill ni låta våra affärer hvila en timma, återtog främlingen i upprörd ton, och i stället ägna den åt mina personliga angelägenheter?

— Mycket gärna.

— Så kom då med mig till värdshuset, bad han. På mitt rum där kunna vi språkas ostörda.

De båda herrarne följdes åt och främlingen riglade dörren.

Inne i det tysta rummet i huset vid stranden stod fru Friedenau vid sitt barns säng. Beata stod bredvid henne. Plötsligt gick en skälfning genom den sjukes kropp, och det ryckte till i hans ansikte. Men modern lade sin hand på hans panna, och åter ryckte det till i hans ansikte.

— Mer — mer — hand, hviskade han, och åter lade hon sin hand på sonens panna och strök sakta hans kinder. Då famlade han med sin hand efter hennes, höll fast den och hviskade i en ton, som kom ur hjärtats djup: Modershanden — o — modershanden! Det flög som ett solsken öfver hans ansikte; de mörka, matta ögonen öppnade sig långsamt och blickade forskande på modern, och en glimt af igenkännande skimrade till i dem. Mor, kom det sakta öfver hans läppar, är det du, mor?

— Ja, min Rudolf, det är din mor.

— Ja, det är du — ja, jag kommer

ihåg; jag kan se dig, jag känner igen dig. Jag har kommit hem, mor, — jag är så trött — jag vill dö hos min mor. Mor, tala om för mig om röfvaren på korset. Förlåt mig, mor, — förlåt — allt, allt! Säg, vill du förlåta mig, mor?

— Ja, min Rudolf.

— Jag vill dö vid min mors hjärta; min frälsare är mycket barmhärtig mot mig. Jag vet inte, hur han fört mig hit — han kan föra genom djupa vågor — till modershjärtat.

Nu blef Beata utkallad. Hon kom snart in igen och sade hviskande några ord till fru Friedenau. Denna skakade på hufvudet och svarade:

— Jag kan omöjligt lämna mitt barns sjukläger.

Beata gick ut igen. En liten stund därefter kom herr Preusser in och talade sakta med fru Friedenau. Läkaren hade sagt honom, att om den sjuke skulle åter-få medvetandet, vore detta endast lifslågans svaga uppflammande före dess utslocknande. Fru Friedenau visste detta. Herr Preusser fortfor att tala. I början fäste hon sig icke vid hvad han sade, men småningom väktes hennes uppmärk-

samhet, och slutligen sjönk hon ned i stolen vid sängen, satte de darrande händerna för ögonen och utbrast snyftande:

— O, min Gud, skall då allt komma öfver mig på en gång!

— Herrens råd är underbart, sade herr Preusser; storm och hafsvågor äro hans budbärare och måste uträtta hans befallningar. — Får han komma in?

Hon nickade bifallande. Herr Preusser öppnade dörren, den unge köpmannen trädde in, och snart låg modern vid sin yngste sons bröst och grät bittert.

Ja, det var Edvard Friedenau. Han hade redan ett år varit i herrar Seiring & Söners affär, då den ofvan omtalade strandningen vid Sensheim ägde rum. Om sin bror visste han ingenting, men längtan efter modern blef honom för stark; han berättade sin historia för sin principal och anhöll enträget att såsom firmans ombud blifva skickad till byn. Om än modern tillslöte sitt hjärtas dörr för barnet, skulle man dock icke kunna tillsluta handelshusets dörr för affärsmannen.

Nu lösgjorde sig Edvard ur moderns armar, böjde sig ned till den sjuke brodern och kysste honom.

— Ser du, sade han, hur underbart Guds hand fört oss tillsamman — fört oss från vidt skilda håll under samma tak.

— Ja, han har fört den förlorade sonen hem, hviskade Rudolf.

Det var en helig och allvarlig stund de tillbragte med hvarandra vid sjömannens dödsbädd. Den sjuke blef allt svagare och svagare. Vid middagstiden begick modern med sina återfunna barn den heliga nattvarden, och det blef dem, som om Gud öppnat himlaportarne och släppt ned himlastegen: foten af stegen stod vid sjukbädden, dess öfversta ända räckte upp till Guds tron, och Guds änglar stego ned, medförande frid och salighet åt den döende.

Rudolf kände själf, att stunden var kommen, då Herrens änglar skulle hämta hans själ och föra den i hans Frälsares armar. Händer och fötter voro redan kallnade, men ur hans öga lyste en stilla frid. Edvard höll hans ena hand i sin, modern den andra, och vid foten af sängen stodo herr Preusser och Beata med sammanknäppta händer.

— Älsken — älsken hvarandra! — öfvergif inte mor!

När hans läppar hviskat fram dessa ord, gick en ryckning genom hans ansikte, och lifvet var flyktat.

Med vindens snabbhet spred sig i hela byn ryktet om det underbara sätt, hvarpå änkan återfunnit sina söner. En och annan skakade väl på hufvudet och frågade: Hur är det möjligt? Men gamle Mattias tog då till orda:

— Jag ska' säga er, godt folk, den som bor vid hafvet, han får alla dagar se ansikte mot ansikte en Gud, som gör under, och får ofta erfara, att hans vägar äro underbara och gå genom djupa vatten mot himmelen.

På söndagseftermiddagen lades styrman Rudolf Friedenau i sin graf på kyrkogården i Sensheim. Allt folket i byn ledsagade honom till hans sista hvilorum. Alla kände fru Friedenau, högaktade hennes rättskaffens väsen och ville visa henne sitt deltagande.

Den gamla var mycket medtagen af allt hvad hon upplefvat under de senaste dagarne, och hon satt för det mesta inne i sitt rum och grät. Då var det godt för

henne att hafva Beata, som alltid var till reds att torka tårarne med sin mjuka hand och gjuta tröstens balsam i det sårade modershjärtat. Den stackars enkan hade en dubbel sorg att bära på: först hennes Rudolfs död, som likt ett svärd gått igenom hennes själ, sedan den lika djupa, om icke ännu djupare sorgen öfver att hon i så många år gjort sin yngste son orätt, att hon i envist trots stött bort honom från sitt modershjärta och beröfvat både sig själf och honom den kärlek, som kunnat göra dem så rika i all deras fattigdom.

Edvard bevisade sig under dessa dagar såsom en man och en kristen. Han visade modern det ömmaste deltagande, men försummade därför icke det uppdrag, som blifvit honom ombetrodt. Efter broderns begrafning utvecklade han en rastlös verksamhet för att så skyndsamt som möjligen få affärerna uppgjorda. Dessa fordrade både klokhet och mycket arbete. På fjorton dagar hoppades han dock hafva vraket tomt. Herr Preusser köpte största delen af lasten, och det som återstod, hufvudsakligen manufakturvaror, som blifvit sjöskadade, skulle säljas på auktion.

Aftnarne tillbringade Edvard Friedenau i huset vid stranden, och det såg så hemtrefligt ut, när modern satt där hand i hand med sin son, och Beate gick och ordnade tébordet, under det herr Preusser hade än ett, än ett annat att förtälja om Guds underbara förande med människors barn.

Efter tre veckor förklarade Edvard Friedenau, att han måste resa sina färde följande måndag. Han lofvade att han skulle komma igen till jul, och alla bådo honom vara hjärtligt välkommen tillbaka.

Det var en glad julhögtid de genomlefde med hvarandra i huset vid stranden, fastän de så nyss stått vid en nyuppkastad graf.

På det nya årets första dag sade Edvard till sin mor:

— Jag måste nu tänka på hemresan, men jag tänker äfven på min bror sista ord: »Öfvergif inte mor.» Det är därför min önskan, att du ville flytta till mig, på det jag må kunna bereda dig en lugn ålderdom. Detta vill jag ock säga herr Preusser och hans dotter.

— Min käre Friedenau, svarade herr Preusser, om ni toge ifrån oss er mor,

skulle ni kvarlämna oss båda alldeles hjälplösa här, — nej, det går jag aldrig in på. Men jag skall framställa ett annat förslag. Ni vet att min affär vuxit mig öfver hufvudet, och att den kan utvidgas ännu mer; jag vet äfven, att ni älskar den landtliga stillheten mer än stadens oro, därför är mitt förslag bättre: stanna kvar hos oss!

— Nej, herr Preusser, det kan jag inte.

— Men om jag erbjuder er att bli min kompanjon —

— Nej, nej.

— Om jag dessutom erbjuder er min dotter?

— Far!

— Var lugn, Beata. Jag såg nog, hur tårarne runno öfver flickans kinder, då det blef tal om er afresa, och jag har också märkt, hur ni sett på min dotter dessa dagar. Tösen är visserligen bra ung, endast nitton år och knapt det, men om vi skjuta upp bröllopet ett år så blir hon nära tjugo.

Edvard Friedenau såg frågande på Beata, men hon räckte honom båda händerna, och han slöt henne till sitt trofasta bröst.

SLUT.